

ایران روز گذشته میزبان سه مقام ارشد امنیتی و دفاعی عربستان، ترکیه و پاکستان بود

بدون ایران هرگز

گزارش

اهمیت می کند تلاقی یک ضرورت فوری امنیتی با ایده‌ای دیرپا در سیاست منطقه‌ای ایران است؛ اینکه مهار بحران‌های خاورمیانه و جلوگیری از بازتولید چرخه جنگ، نه از مسیر مداخله قدرت‌های فرامنطقه‌ای و ائتلاف‌های محدود که از طریق گفت‌وگو، اعتمادسازی و شکل‌گیری سازوکارهای امنیتی فراگیر میان کشورهای منطقه امکان‌پذیر خواهد بود. از این منظر، نشست چهارجانبه تهران فرصتی برای تبدیل نگرانی مشترک از گسترش ناامنی به زمینه‌ای برای همکاری عملی به‌شمار می‌آید که اگر از سطح رایزنی‌های سیاسی فراتر رود، می‌تواند به تقویت امنیت‌زایی درون‌منطقه‌ای و تثبیت این واقعیت کمک کند که هیچ نظم امنیتی پایداری در خاورمیانه، بدون مشارکت ایران و تفاهم میان قدرت‌های اثرگذار منطقه‌ای شکل نخواهد گرفت. اهمیت این گردهمایی زمانی ابعاد روشن‌تری پیدا می‌کند که به ترکیب حاضران آن توجه کنیم؛ عاصم منیر فرمانده ارتش پاکستان، خالد بن

سلمان وزیر دفاع عربستان سعودی و ابراهیم کالین رئیس سازمان اطلاعات ملی ترکیه در شرایطی در پایتخت ایران حضور یافتند که هرگونه تحول به نحوه همکاری‌های منطقه‌ای این سه کشور با تهران می‌تواند بر مسیر تحولات امنیتی خاورمیانه اثر بگذارد. ازسوی دیگر، اعلام پیشین‌ریاض مبنی بر اینکه هدف این گفت‌وگوها جلوگیری از تشدید تنش‌ها و هموار کردن مسیر دستیابی به توافق است، بر اهمیت این رایزنی‌ها افزوده و این پرسش را برجسته کرده است که آیا فشار بحران‌های اخیر سرانجام کشورهای منطقه را به بازنگری در الگوهای پیشین امنیتی وادار خواهد کرد یا نه؛ الگویی که در دهه‌های گذشته، بیش از آنکه بر همکاری درون‌منطقه‌ای تکیه داشته باشد، به رقابت‌های ژئوپلیتیکی و نقش‌آفرینی قدرت‌های خارج از منطقه وابسته بوده است.

هدفی که ابتکار تهران را عملی کرد

هدفی که نمایندگان بلندپایه سه کشور را دیروز به تهران کشاند، البته، رویکرد

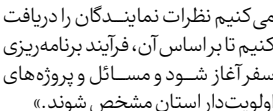
تازه‌ای در سیاست خارجی ایران نیست؛ چراکه تهران طی سال‌های گذشته و پیش از آغاز جنگ‌های اخیر نیز بارها ایده‌هایی با محوریت همکاری منطقه‌ای و ضرورت شکل‌گیری «منطقه‌ای قوی‌تر» را پیش روی کشورهای عربی و دیگر همسایگان خود قرار داده بود اما در بسیاری از پایتخت‌های منطقه، این پیشنهادها پیش از آنکه به‌مثابه طرحی راهبردی برای بازسازی مناسبات امنیتی تلقی شوند، در حد دعوت‌هایی دیپلماتیک و تعارفاتی سیاسی باقی ماندند. با این حال، تجربه دو جنگ ۱۲ روزه و ۴۰ روزه علیه ایران، هزینه‌های سنگین محاسبات مبتنی بر تصمیم‌های بیرونی را آشکار کرد و نشان داد که ناامنی در خاورمیانه نه در مرزهای یک کشور متوقف می‌شود و نه می‌توان پیامدهای آن را با انکا به حمایت قدرت‌هایی مهار کرد که خود در تشدید بحران‌ها نقش دارند؛ از همین منظر، آنچه تهران سال‌ها بر ضرورت آن تأکید می‌کرد، اکنون بیش از گذشته به مسأله‌ای عینی در محاسبات امنیتی کشورهای منطقه تبدیل شده است. چنانکه علی باقری، معاون بین‌الملل دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی روز گذشته در تبیین دستور کار نشست تهران تصریح کرد که هر سه کشور حاضر در این نشست می‌توانند به همراه ایران با استفاده از تجربه موفق جمهوری اسلامی در امنیت‌سازی ملی، گامی مؤثر برای ایجاد یک امنیت درون‌زا در چارچوب ایده کارساز و مؤثر ایران در امنیت‌سازی منطقه‌ای با مشارکت بازیگران منطقه‌ای بردارند.

به نظر می‌رسد تجربه جنگ اخیر کشورهای منطقه را بیش از گذشته به این نتیجه رسانده است که مدیریت بحران‌های خاورمیانه بدون مشارکت ایران امکان‌پذیر نیست

نشست مهم تهران را نمی‌توان صرفاً از لحظه ورود مقام‌های ارشد پاکستان، عربستان و ترکیه به پایتخت ایران مورد توجه قرار داد؛ چرا که پیش‌درآمد سیاسی این گردهمایی چند روز پیش‌تر در استانبول شکل گرفته بود، آنجا که وزیران خارجه عربستان سعودی، ترکیه، مصر و پاکستان در نشستی مشترک، اشغالگری رژیم صهیونیستی را ریشه اصلی بی‌ثباتی در خاورمیانه و فراتر از آن توصیف کردند؛ موضعی که در متن تحولات پرمخاطره منطقه، نشانه‌ای از تغییر در صورت‌بندی تهدیدها و بازنگری در اولویت‌های امنیتی کشورهای منطقه

قائم‌پناه: اولویت‌بندی پروژه‌ها یکی از معیارهای اصلی دولت است

می‌کنیم نظرات نمایندگان را دریافت کنیم تا بر اساس آن، فرآیند برنامه‌ریزی سفر آغاز شود و مسائل و پروژه‌های اولویت‌دار استان مشخص شوند.» وی افزود: «در سفرهای استانی تلاش کرده‌ایم وعده‌ای داده نشود که امکان تحقق آن وجود نداشته باشد و مصوبات تا حد امکان بر مبنای توان اجرایی و منابع موجود تنظیم شوند.» معاون اجرایی رئیس‌جمهور با تأکید بر لزوم اولویت‌بندی پروژه‌ها ادامه داد: «یکی از معیارهای اصلی دولت این است که پروژه‌هایی در اولویت قرار گیرند که پیشرفت مناسبی دارند و در آستانه اتمام هستند. چرا که با تمرکز منابع می‌توان این طرح‌ها را سریع‌تر به نتیجه رساند و مردم آثار اجرای آنها را مشاهده

کنند.» وی با اشاره به تجربه سفرهای استانی دولت چهاردهم گفت: «در مجموع تلاش شده است وعده‌های دولت در چارچوب امکانات و منابع موجود باشد و تعهداتی ایجاد نشود که در ادامه امکان اجرای آنها وجود نداشته باشد در همین زمینه نیز تاکنون به هر آنچه که در استان با وعده داده‌ایم به صورت کامل به آن عمل کرده‌ایم.» معاون اجرایی رئیس‌جمهور هدف اصلی نشست با نمایندگان خراسان رضوی را شنیدن مسائل و دیدگاه‌های آنان عنوان کرد و گفت: «این جلسه بیشتر برای شنیدن نظرات نمایندگان محترم مجلس است و امیدواریم بتوانیم در ادامه، پاسخ مناسبی برای مطالبات مطرح‌شده پیدا کنیم.»

جلسه ستاد توسعه علوم و فناوری افتا به ریاست محمدرضا عارف، معاون اول رئیس‌جمهور، برگزار شد و در آن گزارش عملکرد سال اول این ستاد در حوزه اقدامات نهادی، توسعه‌ای و حمایتی، تربیت‌نیروی انسانی و تحلیل شاخص‌های جهانی علم و فناوری امنیت سایبری ارائه شد. در این جلسه همچنین چهار پیشنهاد با هدف ارتقای امنیت ثابت‌افزار و حفاظت از داده‌های حیاتی کشور به تصویب رسید. معاون اول رئیس‌جمهور با اشاره به گزارش عملکرد یک‌ساله

دولت

ستاد توسعه علوم و فناوری افتا اظهار کرد: «این گزارش امیدوارکننده بود، ولی باید بیش از این تلاش کنیم تا در دو سال آینده در حوزه فناوری‌های نوپهور به جایگاه اول منطقه دست یابیم و امنیت سایبری کشور را در مقابل اقدامات دشمن ارتقا داده و کشور را مصون کنیم.» عارف با تأکید بر اهمیت همدلی و انسجام ایجاد شده برای تحقق راهبردهای ستاد افتا افزود: «کشور باید به آمدتی کامل در زمینه امنیت سایبری دست یابد.» وی ادامه داد: در این حوزه نیروی انسانی با کیفیتی در اختیار داریم که باید با اتخاذ راهکارهای مناسب از آنان حمایت کنیم. ما دستاوردهای دانشگاہیان و دانشمندان جوان

کشور را در دفاع از کشور در دو جنگ اخیر مشاهده کردیم. معاون اول رئیس‌جمهور با اشاره به اهمیت پژوهش‌های علمی در حوزه امنیت سایبری تصریح کرد: اما نباید به رشد خطری در زمینه پژوهش‌های علمی در حوزه سایبر بسنده کنیم. «عارف همچنین دستور داد عملکرد یک‌ساله ستاد توسعه علوم و فناوری افتا در دبیرخانه این ستاد با نگاهی انتقادی بررسی شود. ایجاد ۱۲ هسته تخصصی با مشارکت اعضای هیأت علمی، دانشجویان مقاطع دکتری، کارشناسی ارشد و کارشناسی و برگزاری ۱۹ دوره تخصصی امنیت سایبری از دیگر اقدامات این ستاد در حوزه تربیت و توانمندسازی نیروی انسانی اعلام شد.

عارف: کشور باید در حوزه امنیت سایبری به آمادگی کامل برسد

برای نگرانی، بلکه شیوه مواجهه با نگرانی است. باید میان احساس خطر و تسلیم‌شدن در برابر برنامه‌های بلندمدت مردمی یک سبب‌وکارها در تصمیم‌گیری محتاط‌تر می‌شوند، دانشجویان و پژوهشگران ممکن است برنامه‌های خود را عقب بیندازند و افراد برای تعهد به پروژه‌هایی که به آینده نیاز دارند، انگیزه کمتری احساس کنند.

هیچ‌یک از این پیامدها به معنای آن نیست که مردم باید خطرهای واقعی را نادیده بگیرند یا در شرایط نامطمئن، بی‌محابا تصمیم بگیرند. احتیاط اقتصادی، بازنگری در برنامه‌ها و آماده بودن برای وضعیت‌های اضطراری، در بسیاری از موقعیت‌ها عقلانی است. مسأله، تفاوت میان تصمیم‌گیری محتاطانه و تعلیق فراگیر زندگی است؛ تفاوت میان آنکه احتمال خطر قرب‌الوقوع، از نظر اعتبار و دلالت یکسان نیستند؛ اما در فضای رسانه‌ای پرتنش، ممکن است همه آنها در ذهن مخاطب به نشانه‌هایی هم‌ارز از نزدیک بودن فاجعه تبدیل شوند. در این میان، رسانه‌ها صرفاً انتقال‌دهنده اطلاعات نیستند؛ آنها در شکل‌گیری احساس زمان، فاصله و احتمال نیز نقش دارند. تکرار یک سناریوی تهدیدآمیز، حتی بدون ارائه شواهد تازه، می‌تواند آن را در ذهن مخاطب برجسته‌تر کند. تیتروهای قطعی درباره رویدادهای نامطمئن، شمارش معکوس‌های بی‌پشتوانه و تحلیل‌هایی که احتمال را به جای واقعیت می‌نشانند، به تدریج فضای عمومی را از امیدپیشیدن به آینده‌های مختلف محروم می‌کنند. هزینه نااطمینانی طولانی‌مدت تنها در اضطراب فردی خلاصه نمی‌شود. وقتی آینده

باین حال، آنچه باید تغییر کند، نه حق مردم را نادیده بگیرند. در این میان، رسانه‌ها صرفاً انتقال‌دهنده اطلاعات نیستند؛ آنها در شکل‌گیری احساس زمان، فاصله و احتمال نیز نقش دارند. تکرار یک سناریوی تهدیدآمیز، حتی بدون ارائه شواهد تازه، می‌تواند آن را در ذهن مخاطب برجسته‌تر کند. تیتروهای قطعی درباره رویدادهای نامطمئن، شمارش معکوس‌های بی‌پشتوانه و تحلیل‌هایی که احتمال را به جای واقعیت می‌نشانند، به تدریج فضای عمومی را از امیدپیشیدن به آینده‌های مختلف محروم می‌کنند. هزینه نااطمینانی طولانی‌مدت تنها در اضطراب فردی خلاصه نمی‌شود. وقتی آینده

و گام چهارم، حفظ تعهد به زندگی است. آموزش، کار، پژوهش، روابط خانوادگی، فعالیت فرهنگی و برنامه‌ریزی برای آینده، امور حاشیه‌ای نیستند که تنها پس از رفع همه تهدیدها بتوان به آنها بازگشت. همین فعالیت‌ها بخشی از زیرساخت اجتماعی برای عبور از بحران‌اند. در وضعیت «نه جنگ، نه صلح»، شاید بتوان زمان پایان نااطمینانی را تعیین کرد؛ اما می‌توان درباره چگونگی زندگی در دل آن تصمیم گرفت. این تمایز، ساده به نظر می‌رسد، اما پیامدهای مهمی دارد. اگر همه چیز تا تر روشن شدن وضعیت بیرونی به تعویق بیندازیم، عملاً اختیار زمان حال را نیز واگذار کرده‌ایم. در اینجا نقش رسانه و مسئولیت حکمرانی نیز تعیین‌کننده است. جامعه برای حفظ آرامش به اطلاعات دقیق، توضیح صادقانه محدودیت‌های دانایی و به‌ریزش بزرگ‌نمایی و قطعیت‌فروشی نیاز دارد. اعتماد زمانی تقویت می‌شود که مسئولان میان واقعیت و ارزیابی تفاوت بگذارند و رسانه‌ها نیز به جای تبدیل هر احتمال به رویدادی قریب‌الوقوع، به مخاطب در فهم درجه اطمینان و پیامدهای سناریوهای مختلف کمک کنند. آمادگی برای روزهای دشوار ضروری است؛ اما نباید روزهای پیش از آن را نیز، بی‌آنکه ضرورتی وجود داشته باشد، به روزهای ازدست‌رفته تبدیل کنیم. به قول قدیمی‌ترها «از ترس مرگ نباید خودکشی کرد». جنگ، اگرچه در گذشته‌های خود را دارد؛ نباید انتظار جنگ را نیز به جنگی بی‌پایان با زندگی بدل کنیم...

دیپلماسی

کشورهای اسلامی تأکید کرد. این موضع‌گیری در واقع تلاشی برای تبدیل همکاری به سازوکاری عملی مشخص تهدیدها به امنیت‌زایی برای اعتمادسازی و امنیت‌زایی درون منطقه‌ای است که می‌تواند با عبور از رقابت‌های فرساینده و محاسبات مبتنی بر مداخله قدرت‌های بیرونی، زمینه شکل‌گیری تفاهمی پایدارتر میان کشورهای منطقه را فراهم کند. در این معنا، میزبانی تهران از چنین نشستی، آن هم در شرایطی که تلاش‌هایی برای محدودسازی مناسبات منطقه‌ای ایران جریان داشته، آشکارکننده این واقعیت است که تحولات ژئوپلیتیکی خاورمیانه را نمی‌توان با انزوی دیپلماتیک یک بازیگر اصلی نادیده گرفت.

نشست چهارجانبه، گامی به‌سوی امنیت درون‌زای منطقه‌ای

یادداشت

کارشناس مسائل استراتژیک

کشورهای منطقه می‌داند و بر محدودکردن نقش بازیگران مداخله‌گر خارجی در شکل‌گیری امنیت پایدار تأکید می‌کند. از این منظر، پذیرش پیشنهاد پاکستان و میزبانی نشست تهران را می‌توان گامی در جهت تقویت گفت‌وگو و فراهم‌کردن زمینه همکاری میان بازیگران اصلی منطقه دانست.

تحقق چنین الگویی مستلزم آن است که کشورهای منطقه مسئولیت بیشتری در مدیریت اختلافات و تنظیم ترتیبات امنیتی برعهده بگیرند. در کنار مسائل امنیتی، تحولات یمن، لبنان، فلسطین و غزه نیز در دستور کار نشست قرار داشت. بررسی این پرونده‌ها می‌تواند به شناخت بهتر دیدگاه‌های کشورهای شرکت‌کننده و زمینه‌های همکاری احتمالی کمک کند. همچنین، اگرچه انتظار نمی‌رفت میانجیگری مستقیم میان ایران و آمریکا محور اصلی مذاکرات باشد، طرح این موضوع در نشست روز گذشته دور از انتظار نبود. ایران پیش‌تر در گفت‌وگوهای هفته گذشته با طرف‌های قطری و پاکستانی، مواضع و شروط خود درباره آمریکا مطرح کرده بود. بنابراین، دستور کار نشست تهران را باید بیش از هر چیز در چارچوب مدیریت تنش‌های منطقه‌ای و بررسی سازوکارهای جدید همکاری ارزیابی کرد، نه لزوماً تلاشی برای میانجیگری مستقیم میان تهران و واشنگتن.

در مجموع، اهمیت این نشست در هم‌زمانی دوروند هفته است: تلاش کشورهای شرکت‌کننده برای متنوع‌سازی منابع امنیتی و تأکید ایران بر شکل‌گیری نظم منطقه‌ای با مشارکت کشورهای خاورمیانه. موفقیت این مسیر به اراده سیاسی طرف‌ها، احترام به منافع متقابل و پیوستن از بستگی دارد که تنش‌ها را افزایش می‌دهد. نشست تهران از این منظر، فرصتی برای سنجش ظرفیت همکاری منطقه‌ای در شرایط تصفیه و به چالش کشیده شدن ترتیبات امنیتی پیشین است.

حفظ زندگی روزمره بخشی از تاب‌آوری ملی